

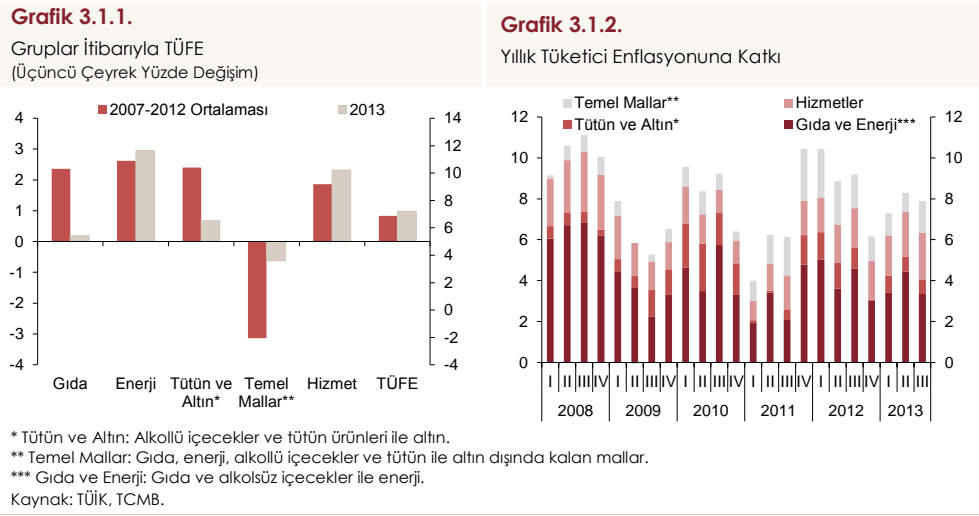
3. Enflasyon Gelişmeleri

3.1. Enflasyon

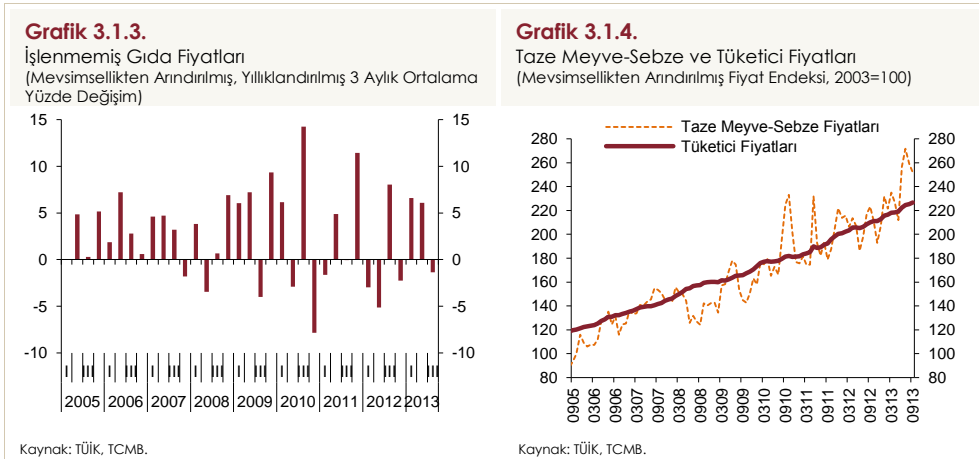
2013 yılının üçüncü çeyreğinde yıllık tüketici enflasyonu bir önceki çeyreğe kıyasla 0,42 puan azalarak yüzde 7,88 oranına gerilemiştir. Enflasyondaki gerilemede işlenmemiş gıda grubunun olumlu seyri temel belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, Türk lirasında gözlenen değer kaybının etkileri ile temel mal grubu yıllık enflasyonu bu dönemde ivmelenirken hizmet enflasyonu sınırlı artış eğilimini sürdürmüştür. Temel enflasyon göstergeleri de bu gelişmeler çerçevesinde yükselmiştir. Sonuç olarak enflasyon yılın üçüncü çeyreğinde döviz kuru gelişmelerinin etkisiyle Temmuz Enflasyon Raporu'nda sunulan patikanın sınırlı bir miktar üzerinde gerçekleşmiştir.

Alt gruplar detayında bakıldığında yılın üçüncü çeyreğinde gıda grubunda çeyreklik fiyat değişim oranlarının, işlenmemiş gıda fiyatları kaynaklı olarak geçmiş yıl ortalamalarına kıyasla daha olumlu gerçekleştiği gözlenmiştir (Grafik 3.1.1). Tüketici enflasyonunun seyrinde belirleyici olan işlenmemiş gıda grubunda yılın ikinci çeyreğinde yaklaşık 13 puan yükselen yıllık enflasyon, üçüncü çeyrekte yaklaşık 10 puan gerilemiştir. Böylelikle bu grubun enflasyona yaptığı katkı ikinci çeyreğe kıyasla 1 puan azalmıştır (Grafik 3.1.2). Diğer taraftan kur gelişmelerinin etkisiyle temel mal grubu enflasyonu bu dönemde belirgin olarak artmış ve grubun yıllık enflasyona yaptığı katkı 0,6 puan yükselmiştir.

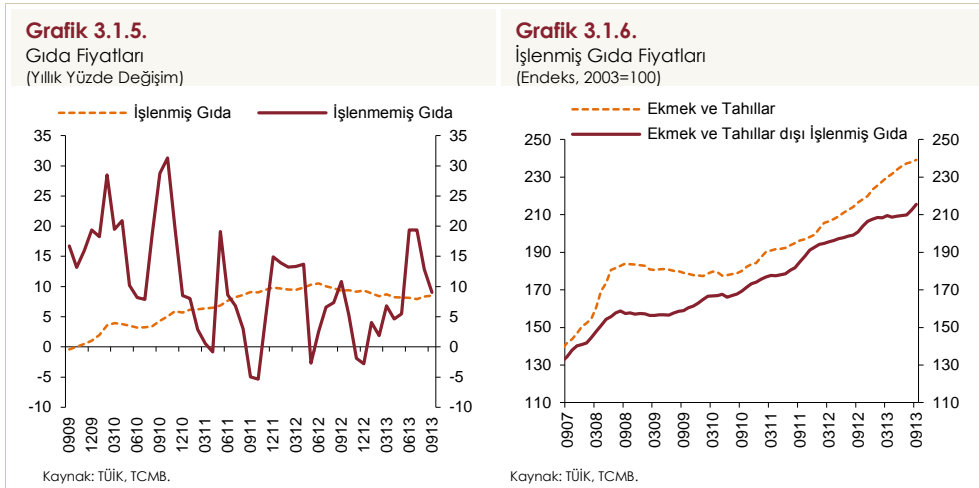
Sonuç olarak yılın üçüncü çeyreğinde işlenmemiş gıda fiyatları enflasyonun seyrine olumlu katkı sunarken, çekirdek enflasyon göstergeleri Temmuz Enflasyon Raporu'nda öngörüldüğü üzere temelde döviz kuru gelişmeleri çerçevesinde yükselmiştir. Yılın kalan döneminde yıllık enflasyonun seyrinde döviz kuru gelişmelerinin gecikmeli etkileri ile işlenmemiş gıda grubu fiyatları belirleyici olacaktır. Enerji grubu yıllık enflasyonunun ise azalış eğilimini sürdürerek yılın son çeyreğinde enflasyondaki düşüşe katkı sunacağı tahmin edilmektedir.

Mevsimsel etkilerden arındırılmış işlenmemiş gıda fiyatları yılın üçüncü çeyreğinde gerilemiştir (Grafik 3.1.3). Böylelikle Haziran ayında yüzde 19,39 olan yıllık işlenmemiş gıda enflasyonu Eylül ayı itibarıyla 10,4 puan azalarak yüzde 9,02 olmuştur. Ancak, yılın ilk yarısındaki yüksek artışlar göz önüne alındığında işlenmemiş gıda fiyatlarındaki düzeltmenin beklenenin altında bir oranda gerçekleştiği görülmektedir. İşlenmemiş gıda grubundaki bu görünümde taze meyve ve sebze fiyatlarının seyri belirleyici olmaktadır. Yıl boyunca genel tüketici fiyatlarının üzerinde seyretmekte olan mevsimsellikten arındırılmış taze meyve sebze fiyatları, son iki aydaki aşağı yönlü harekete karşın, bu eğilimini korumaktadır (Grafik 3.1.4). Bu dönemde yıllık enflasyon taze meyve sebze yüzde 12,89'a, diğer işlenmemiş gıda grubunda ise yüzde 6,45'e gerilemiştir. Buna karşın, her iki grupta geçen yılın son çeyreğinde kaydedilen olumlu seyir göz önüne alındığında, işlenmemiş gıda enflasyonundaki yavaşlama yılın son çeyreğinde daha sınırlı olabilecektir.

İşlenmiş gıda fiyatları üçüncü çeyrekte yüzde 2,27 oranında artmıştır. Böylelikle 2012 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren gerilemekte olan yıllık işlenmiş gıda enflasyonu bu dönemde yüzde 8,48'e yükselmiştir (Grafik 3.1.5). 2013 yılının ilk yarısında, buğday fiyatları kaynaklı olarak ekmek ve tahıllar grubu fiyatlarındaki yüksek artış eğilimi korunurken, diğer işlenmiş gıda fiyatları oldukça sınırlı bir oranda artmıştı. Ancak bu görünüm üçüncü çeyrekte değişmiştir. Temmuz Enflasyon Raporu'nda öngörüldüğü üzere, yurt içi buğday fiyatlarındaki artışın sona ermesiyle ekmek ve tahıllar grubunda aylık artış oranları bu çeyrekte oldukça yavaşlamış, buna karşılık Türk lirasındaki değer kaybının etkisiyle diğer işlenmiş gıda ürünlerinde fiyat artışları hızlanmıştır (Grafik 3.1.6). Yılın ilk yarısında yüzde 0,9 oranında artan ekmek ve tahıllar dışı işlenmiş gıda fiyatları üçüncü çeyrekte yüzde 2,82 oranında yükselmiştir. Özetle, Eylül ayı itibarıyla yüzde 8,73 olan gıda enflasyonu bu çeyrekte Temmuz Enflasyon Raporu'nda öngörülen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.

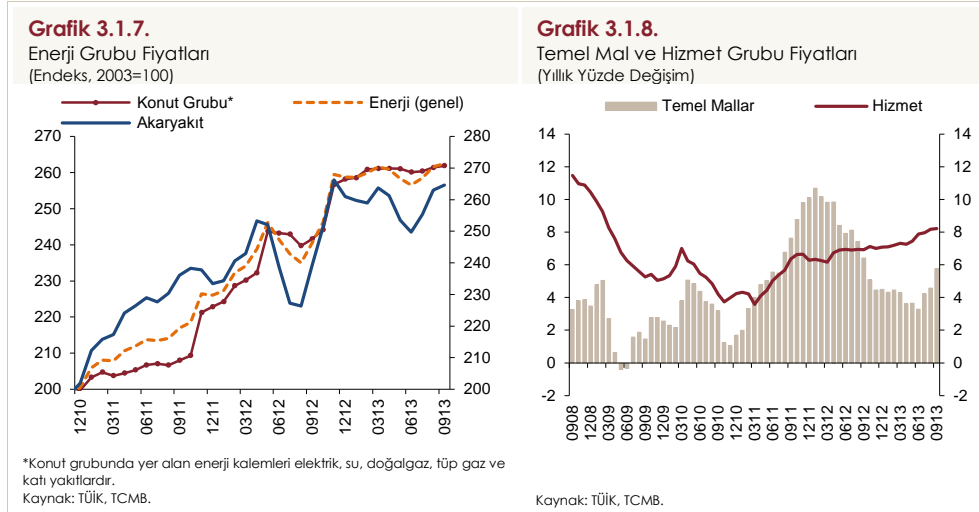
Tablo 3.1.1. Mal ve Hizmet Grubu Fiyatları
(Üç Aylık ve Yıllık Yüzde Değişim)

	2012			2013		
	III	IV	Yıllık	I	II	III
TÜFE	1,36	2,74	6,16	2,63	1,33	0,97
1. Mallar	1,12	3,25	5,82	2,95	0,90	0,46
Enerji	3,70	5,02	13,79	0,86	-0,92	2,95
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4,01	3,12	3,90	7,06	-1,69	0,19
İşlenmemiş Gıda	7,01	2,82	-2,78	13,87	-4,70	-2,29
İşlenmiş Gıda	1,92	3,35	9,37	1,63	0,99	2,27
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	-2,24	2,50	3,78	0,92	3,65	-0,38
Temel Mallar	-2,93	3,03	4,49	-1,52	4,86	-0,62
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	-0,69	-0,48	0,17	2,54	0,05	3,75
Alkollü İçecek, Tütün ve Altın	1,03	0,04	0,57	12,41	-1,35	0,68
2. Hizmetler	2,00	1,38	7,09	1,78	2,50	2,32
Kira	1,59	1,61	5,46	1,25	1,59	1,70
Lokanta ve Oteller	2,66	1,74	9,31	2,07	2,18	2,85
Ulaştırma	3,21	0,81	8,16	1,88	2,34	2,63
Haberleşme	1,79	3,00	7,08	0,40	1,28	1,30
Diğer Hizmetler*	1,27	0,41	6,04	2,58	4,02	2,65

* Kira, lokanta ve oteller, ulaştırma ile haberleşme hizmetleri dışında kalan hizmetler.

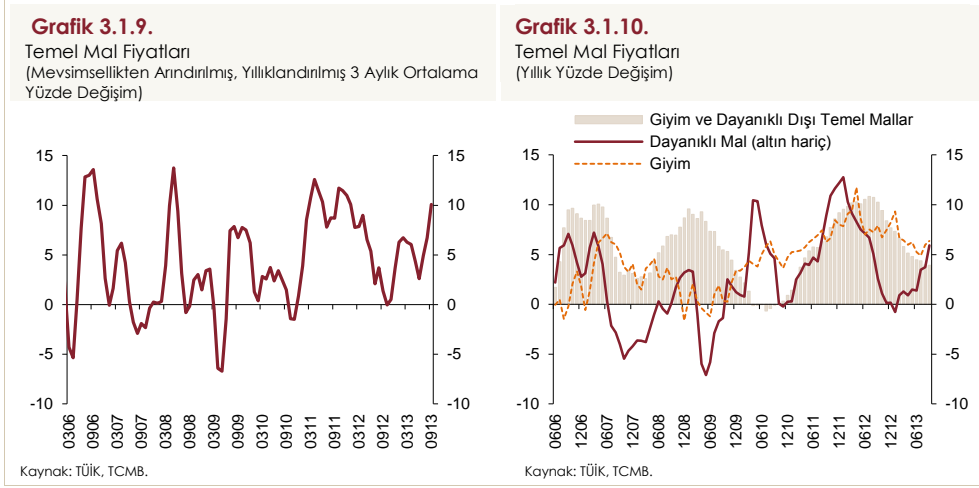
Kaynak: TÜİK, TCMB.

Enerji fiyatları yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 2,95 oranında artmıştır (Tablo 3.1.1). Bu yükselişte Temmuz ve Ağustos aylarında belirgin miktarda artan uluslararası petrol fiyatları paralelinde bu çeyrekte yüzde 6,58 oranında yükselen yurt içi akaryakıt fiyatları etkili olmuştur. Ayrıca, bu dönemde tüp gaz fiyatlarındaki belirgin artışla birlikte konut grubu enerji fiyatları da yükselmiştir (Grafik 3.1.7). Sonuç olarak, baz etkileri göz önünde bulundurulduğunda enerji grubu yıllık enflasyonu yılın üçüncü çeyreğinde 0,79 puan düşerek yüzde 8,04 olmuştur. Yılın son çeyreğinde yönetilen fiyatlarda ayarlama yapılmayacağı varsayımı altında, geçen yıldaki yüksek bazın da etkisi ile enerji grubu yıllık enflasyonunun yıl sonunda oldukça düşük bir seviyeye gerilemesi beklenmektedir.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu yılın üçüncü çeyreğinde yaklaşık 2,5 puanlık bir artışla yüzde 5,74'e yükselmiştir (Grafik 3.1.8). Döviz kuru gelişmelerinin temel belirleyici olduğu bu artış ile grup fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış artış eğiliminde de belirgin bir yükseliş kaydedilmiştir (Grafik 3.1.9). Döviz kuru etkilerinin görece daha hızlı gözlendiği gruplardan biri olan dayanıklı tüketim malları fiyatları bu çeyrekte yüzde 3,75 oranında artmış ve yıllık enflasyon belirgin bir oranda yükselmiştir (Grafik 3.1.10). Alt gruplar bazında otomobil fiyatlarındaki yükseliş ön plana çıkarken mobilya ve beyaz eşya fiyatları da bu çeyrekte artmıştır (Tablo 3.1.2). Giyim grubunda mevsimlik indirimlerin geçen yılın aynı dönemine kıyasla daha düşük bir oranda gerçekleşmesi ile yıllık enflasyon üçüncü çeyrekte yüzde 6,36'ya yükselmiştir. Öte yandan, giyim ve dayanıklı dış temel mallar grubunda yıllık enflasyon azalış eğilimini bu dönemde de sürdürmüştür (Grafik 3.1.10). Sonuç olarak, Mayıs ayından itibaren Türk lirasında

gözlenen değer kaybının etkileri üçüncü çeyrekte temel mal fiyatlarında gözlenmiştir. Bu etkilerin, halen büyük ölçüde dayanıklı tüketim malları ile sınırlı olmakla birlikte önümüzdeki dönemde diğer temel mal fiyatlarında da gözlenmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, temel mal enflasyonundaki yükselişin bir müddet daha süreceği öngörülmektedir.

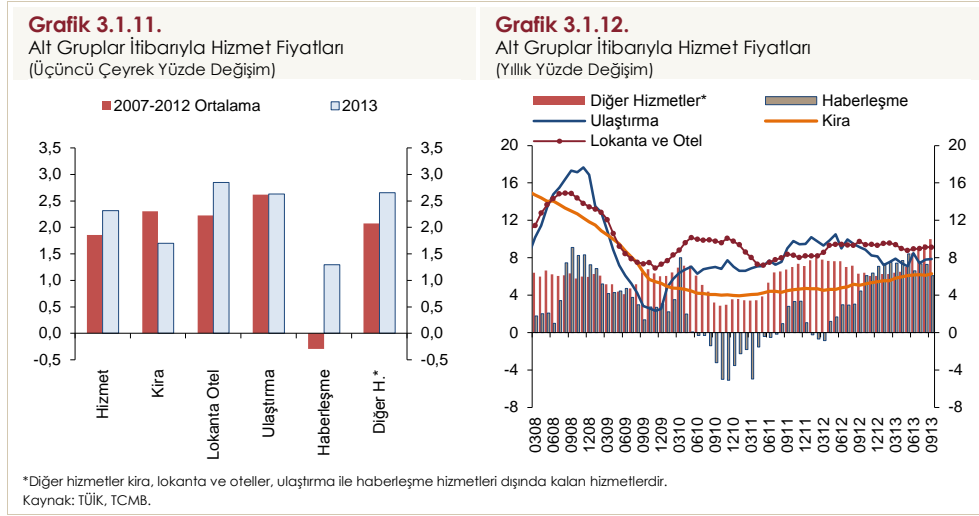

Tablo 3.1.2.
Temel Mal Fiyatları
(Üç Aylık ve Yıllık Yüzde Değişim)

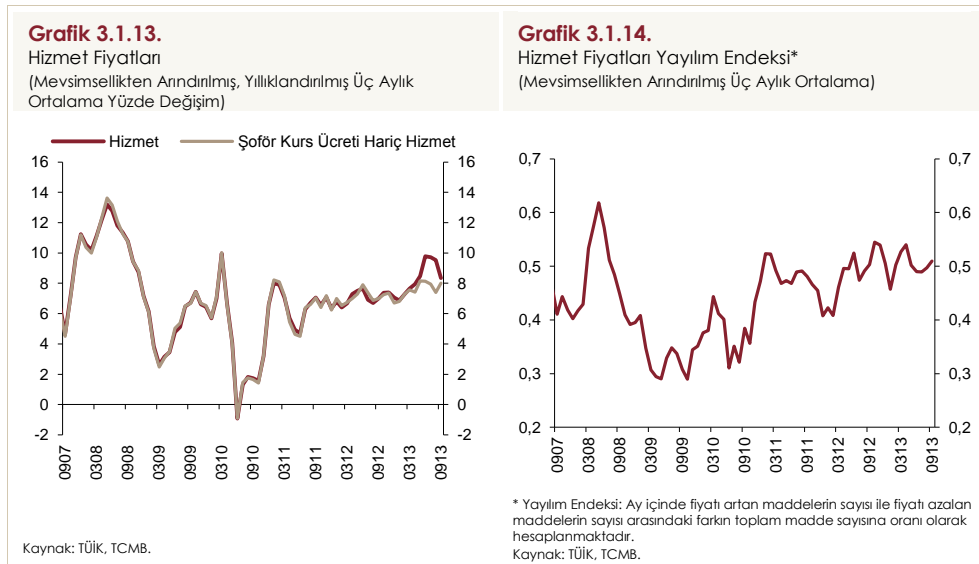
	2012			2013		
	III	IV	Yıllık	I	II	III
Temel Mallar	-2,93	3,03	4,49	-1,32	4,86	-0,62
Giyim ve Ayakkabı	-11,37	12,00	8,20	-10,90	20,95	-10,43
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	-0,69	-0,48	0,17	1,41	0,05	3,75
Mobilya	-0,58	1,84	6,33	3,19	0,65	1,59
Elektrikli ve Elektriksiz Aletler	-0,65	-0,96	-3,41	0,94	-2,66	0,12
Otomobil	-0,82	-1,07	-0,40	1,09	0,72	5,55
Diğer Dayanıklı Mallar	0,69	0,54	5,68	1,22	1,53	1,80
Diğer	1,28	1,05	7,71	2,76	1,15	0,75

Kaynak: TÜİK, TCMB.

Hizmet grubu yıllık enflasyonu bir önceki çeyreğe kıyasla 0,34 puan artarak yüzde 8,22 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 3.1.8). Böylelikle yılın üçüncü çeyreğinde fiyat artışları geçmiş yıl ortalamalarının üzerinde gerçekleşmiştir. Bu gelişimde başta haberleşme olmak üzere lokanta-otel ve diğer hizmet grupları belirleyici olmuştur (Grafik 3.1.11). Eylül ayı itibarıyla yıllık artış oranları incelendiğinde, lokanta-otellerde hizmet grubu genelinin üzerindeki yatay seyirin korunduğu, kira ve diğer hizmet grubundaki istikrarlı artış eğiliminin sürdüğü görülmektedir (Grafik 3.1.12).

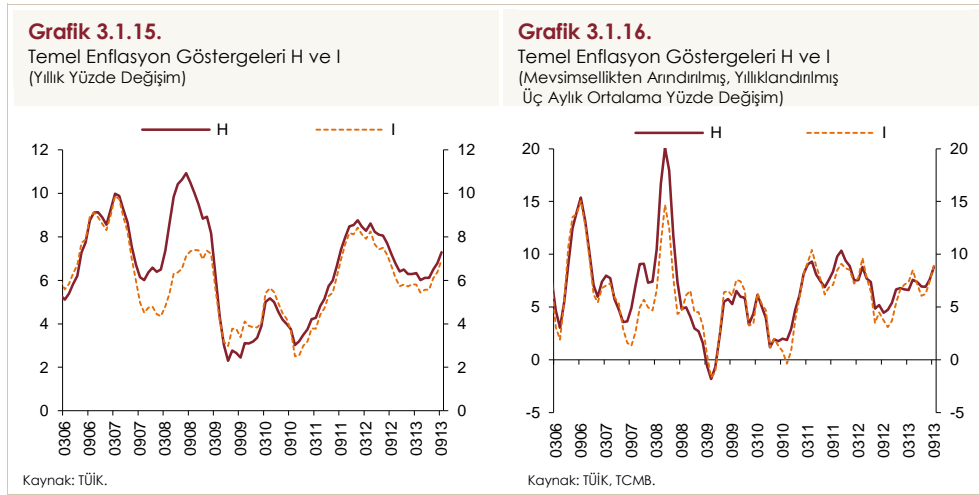
Haziran ayından itibaren hizmet enflasyonunda geçici bir artışa sebep olan şoför kurs ücretleri kalemi dışlanarak hesaplanan mevsimsellikten arındırılmış veriler, ana eğilimde bir önceki çeyreğe kıyasla belirgin bir değişiklik olmadığına işaret etmiştir (Grafik 3.1.13). Haziran ayı düzeyi ile kıyaslandığında yayılım endeksi de benzer bir görünüm sergilemiştir (Grafik 3.1.14). Bu doğrultuda hizmet enflasyonundaki ana eğilim yüzde 8 civarındaki düzeyini korumuştur.

Hizmet fiyatlarındaki ana eğilime ilişkin göstergeler, son aylarda Türk lirasında gözlenen değer kaybının enflasyonist etkilerinin sınırlı kaldığını göstermiştir. Bu gelişme, temel mal ve enerji gibi ithal bileşeni yüksek gruplara nazaran hizmet sektöründe döviz kuru geçişkenliğinin zayıf olması nedeniyle beklenen bir durumdur (Kutu 3.1). Hizmet grubunda yurt içi maliyet unsurlarının

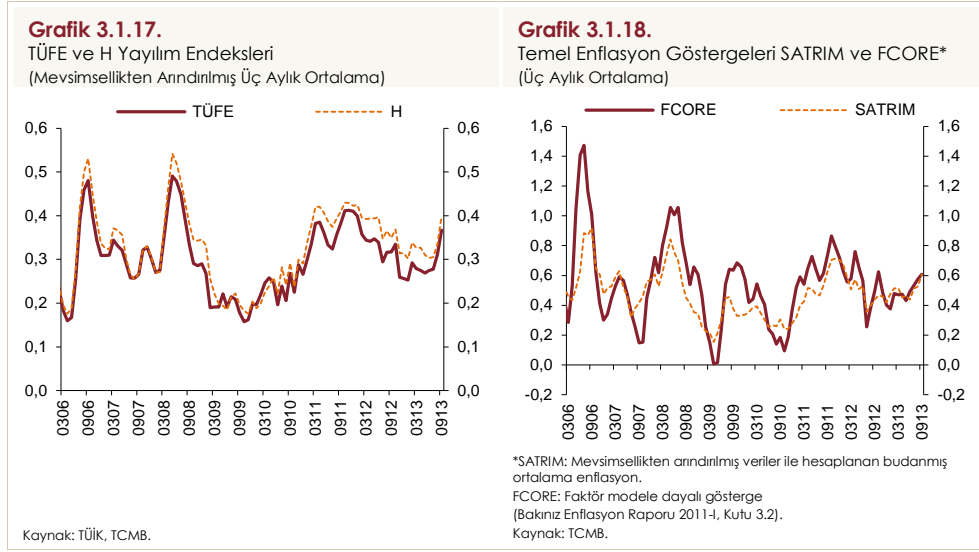
payı dikkate alındığında, enflasyondaki ana eğilimin yüksek seyirinde ücret gelişmelerinin önemli bir belirleyici unsur olduğu düşünülmektedir.¹

Temel enflasyon göstergelerinden H ve I'nın yıllık enflasyonları yılın üçüncü çeyreğinde sırasıyla yüzde 7,29 ve 6,96'ya yükselmiştir (Grafik 3.1.15). Bu yükselişte temel mal fiyatlarındaki belirgin artış etkili olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış veriler, H ve I endekslerinde ana eğilimin ikinci çeyrek sonuna kıyasla yükseldiğine işaret etmektedir (Grafik 3.1.16). Bu dönemde temel mal fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış artış eğilimi döviz kuru gelişmeleri kaynaklı olarak belirgin oranda yükselirken hizmet fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış artış eğiliminde kayda değer bir değişiklik olmamıştır.

Üçüncü çeyrekte TÜFE ve H göstergesine ilişkin yayılım endekslerinde bir miktar yükseliş kaydedilmiştir (Grafik 3.1.17). Temel mal fiyatlarının yayılım endeksi yılın üçüncü çeyreğinde hızla artarken hizmet fiyatlarının yayılım endeksinde belirgin bir değişim kaydedilmemiştir. TCMB bünyesinde takip edilen alternatif çekirdek enflasyon göstergelerinden FCORE ve SATRIM ikinci çeyreğe kıyasla bir miktar yukarı yönlü eğilim sergilemektedir (Grafik 3.1.18). Sonuç itibarıyla temel enflasyon göstergeleri, yayılım endeksleri ve alternatif çekirdek göstergeler birlikte incelendiğinde, enflasyonun ana eğiliminin döviz kuru gelişmeleri çerçevesinde ikinci çeyrek sonuna kıyasla daha yüksek seviyede olduğu değerlendirilmektedir. Kur gelişmelerinin gecikmeli etkilerinin önümüzdeki dönemde enflasyon eğilimi açısından yukarı yönlü bir risk oluşturduğu ayrıca not edilmelidir.

¹ Yurt içi maliyet unsurlarının enflasyona etkisi üzerine bir değerlendirme için bkz. Enflasyon Raporu 2013-III, Kutu 3.1

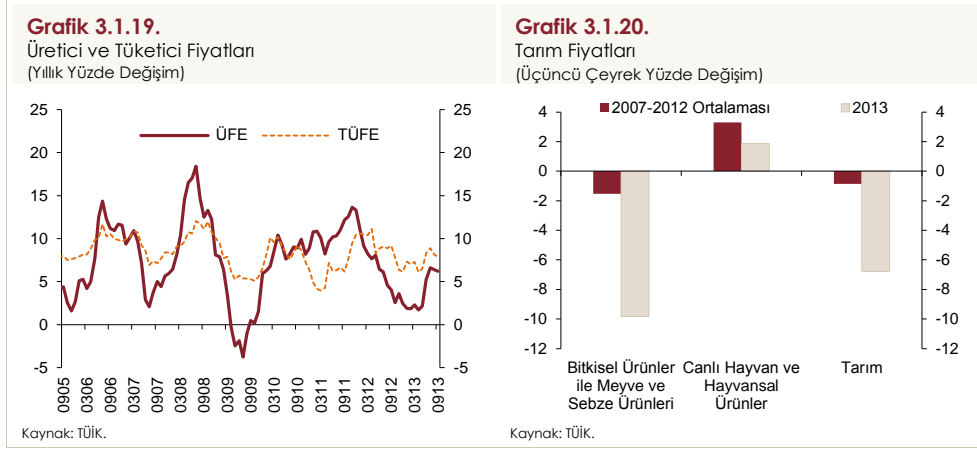

Üretici fiyatları 2013 yılı ikinci çeyreğinde imalat fiyatlarındaki belirgin artışın etkisiyle yüzde 1,95 oranında artmış ve yıllık ÜFE enflasyonu temelde döviz kuru gelişmeleri kaynaklı olarak bir önceki çeyreğe kıyasla yaklaşık 1 puan artarak yüzde 6,23'e yükselmiştir (Tablo 3.1.3, Grafik 3.1.19). Öte yandan, tarım fiyatları geçmiş yıllara kıyasla oldukça olumlu seyrederak yüzde 6,77 oranında düşmüştür. Bu gelişmede, tarihsel ortalamalarına kıyasla oldukça yüksek düşüş gösteren bitkisel ürün, meyve ve sebze fiyatları belirleyici olmuştur (Grafik 3.1.20).

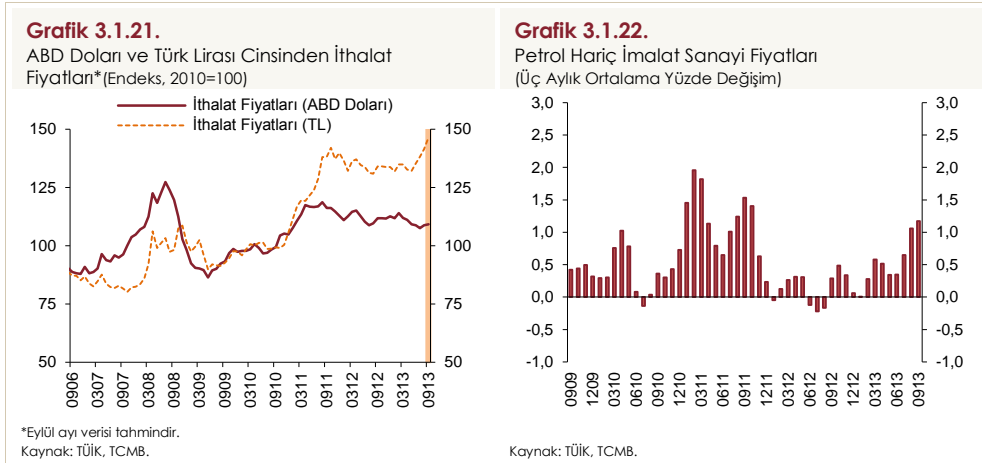
Tablo 3.1.3.
ÜFE ve Alt Kalemler
(Üç Aylık ve Yıllık Yüzde Değişim)

	2012			2013		
	III	IV	Yıllık	I	II	III
ÜFE	0,97	1,72	2,45	0,50	1,95	1,92
Tarım	0,91	-3,31	-4,17	-0,06	6,94	-6,77
Bitkisel, Meyve ve Sebze Ürünleri	2,82	-4,78	-5,05	2,32	10,72	-9,83
Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünler	-0,16	-0,29	-3,15	-8,47	-0,62	1,86
Sanayi	0,98	2,74	3,83	0,61	0,98	3,71
Madencilik	2,13	0,13	5,49	3,90	2,11	4,61
İmalat	1,22	-0,17	1,27	1,87	0,88	3,97
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	0,87	0,18	1,48	1,75	1,04	3,56
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	1,15	0,48	2,50	1,76	1,11	3,30
Elektrik, Gaz ve Su	-1,41	28,21	23,64	-11,28	1,45	0,82

Kaynak: TÜİK, TCMB.

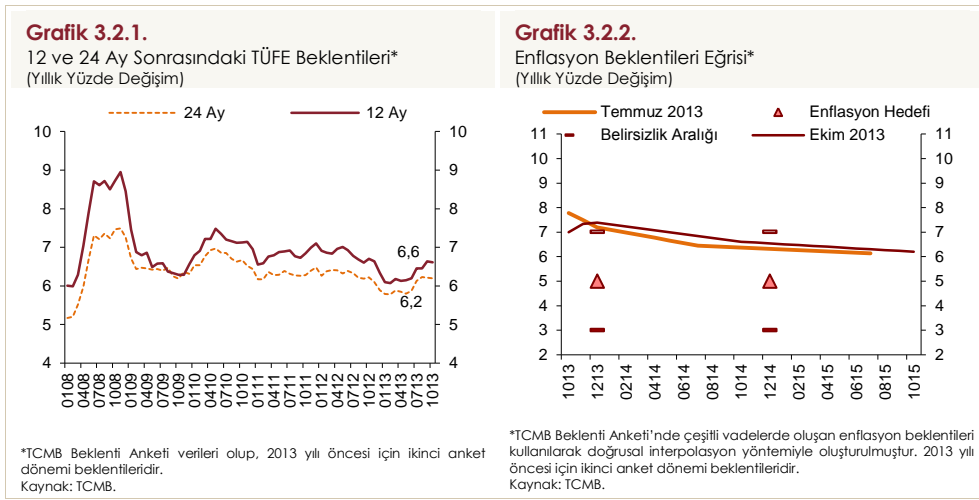
İmalat sanayi fiyatları 2013 yılı ikinci çeyreğinde emtia fiyatlarındaki ılımlı seyre karşın Türk lirasındaki değer kaybının yansımalarıyla yüzde 3,97 oranında artmıştır (Tablo 3.1.3). Bu dönemde ABD doları cinsinden ithalat fiyatları emtia fiyatlarına paralel olarak ılımlı seyrederken Türk lirası cinsinden ithalat fiyatları yükselmiştir (Grafik 3.1.21). Petrol hariç imalat sanayi fiyatları bu çeyrekte yüzde 3,56 oranında artmış ve bu grupta yıllık enflasyon bir önceki çeyreğe kıyasla 2,78 puan artarak yüzde 6,66 olmuştur. Bu çeyrekte, üretici fiyatlarında genele yayılan bir artış eğilimi gözlenmiştir (Grafik 3.1.22). Genel olarak değerlendirildiğinde kur gelişmeleri çerçevesinde artan üretici fiyatları Temmuz Enflasyon Raporu'nda öngörüldüğü gibi başta dayanıklı tüketim olmak üzere tüketici fiyatları üzerinde maliyet yönlü bir baskı oluşturmaktadır.

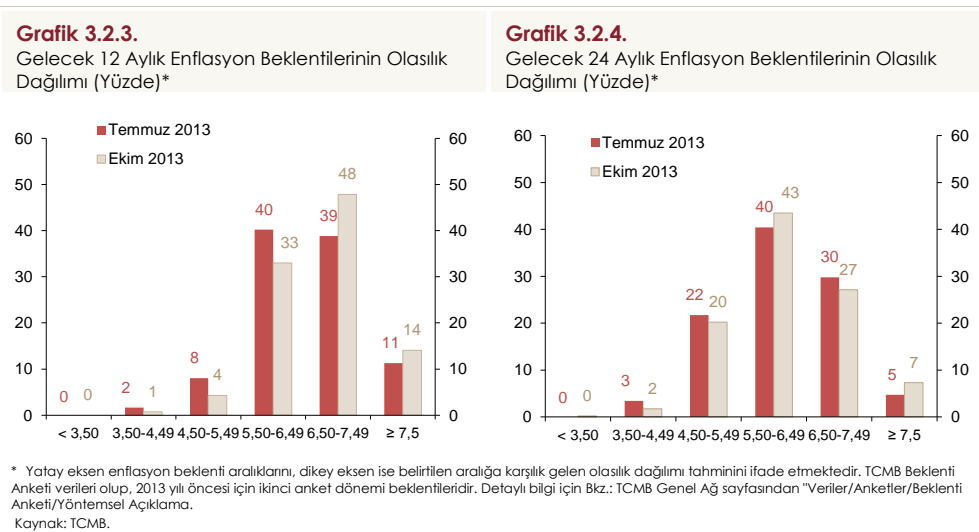
3.2. Beklentiler

2013 yılının ilk yarısında yatay bir seyir izleyen orta vadeli enflasyon beklentileri, yılın üçüncü çeyreğinde Türk lirasında gözlenen değer kaybının ve

bunun temel enflasyon göstergelerine yansımalarının da etkisiyle artış göstermiştir (Grafik 3.2.1). Ekim ayında ise, orta vadeli beklentilerde önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Enflasyon beklentileri vadeler bazında incelendiğinde, yıl sonuna kadar beklentiler bir önceki çeyreğe kıyasla aşağı doğru güncellenirken, bir yıl sonrası için beklentiler sınırlı bir miktar yükselmiştir. Daha uzun vadeli beklentilerde ise aradaki farkın azaldığı gözlenmiştir (Grafik 3.2.2). Bununla birlikte enflasyon beklentileri halen 2013 ve 2014 yıl sonları için yüzde 5 olarak belirlenen hedefin üzerinde seyretmektedir.

Hem gelecek 12 hem de 24 ay sonrası için enflasyon beklentilerinin olasılık dağılımları incelendiğinde Ekim ayında enflasyon beklentilerinde bir miktar bozulma gözlenmektedir (Grafik 3.2.3 ve Grafik 3.2.4).

Kutu
3.1

TÜFE ve Alt Gruplarda İthalat Fiyatları ve Döviz Kuru Geçişkenliği

Bu kutuda Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) ve alt grupları üzerinde döviz kuru ve ithalat fiyatlarının etkisi analiz edilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde döviz kuru ve/veya ithalat fiyatlarındaki değişimler kısa vadeli enflasyon dinamiklerinin temel belirleyicileri arasında yer almaktadır. Son dönemde Türk lirasında kaydedilen değer kaybının yansımaları göz önünde bulundurulduğunda, döviz kuru ve ithalat fiyatlarının TÜFE üzerindeki etkisi hem enflasyon analizinde hem de enflasyon öngörülerinin oluşturulmasında önem arz etmektedir.

İmalat sanayinde kullanılan ara girdiler ve TÜFE içindeki ithal ürünler göz önünde bulundurulduğunda, ithalat fiyatlarından yurt içi fiyatlara belirgin bir geçişin olduğu, ancak 2001 sonrasında bu geçişkenliğin azaldığı Kara vd. (2005) çalışmasında gösterilmiştir. Bunun yanında 2001 sonrasında dış fiyatların geçişkenliğinin daha uzun sürede tamamlandığı (geçişkenliğin hızının düştüğü) Kara ve Öğünç (2005) çalışmasında belirtilmiştir. Geçişkenliğin büyüklüğü incelendiğinde, işlenmemiş gıda ve alkol-tütün hariç TÜFE'ye döviz kuru ve ithalat fiyatlarının bir yıl sonundaki geçişkenliği 2002-2011 dönemi için yaklaşık yüzde 15 olarak tahmin edilmiştir (Kara ve Öğünç, 2011).

Bu konu üzerine yapılan çalışmalarda toplulaştırılmış endeksler kullanılmıştır. TÜFE genel olarak heterojen altgruplardan oluştuğundan her alt grubun geçişkenlik katsayısı da farklılaşabilmektedir. Böyle bir yaklaşım ayrıca toplulaştırma yanlılığı da ortaya çıkarabilir. Bu sebeple TÜFE'ye olan geçişkenliğin analizinin yanında, alt gruplar bazında yapılan analizler ile hangi alt grupta ne kadar geçişkenliğin olduğunu görmek ve bu grupların ağırlıkları ile toplulaştırmak daha detaylı ve kapsamlı bir bilgi sunabilmektedir. Bu çalışmada ithalat fiyatları (İthalat Birim Değer Endeksi) ve döviz kuru (ABD doları) geçişkenliği TÜFE'nin 152 alt endeksi için vektör öz-gecikmeli model (VAR) kullanılarak analiz edilmiştir. Çeyreklik frekansta beş basamaklı tüketici fiyatları alt endeksleri ve Türk lirası cinsinden ithalat fiyatları verisi kullanılarak yapılan analizde örneklem dönemi 2003Ç1-2013Ç2'dir.

VAR modeli için temel yapı şu şekildedir:

$$P_{i,t}^e = c + \alpha_1 P_{i,t-1}^e + \alpha_2 P_{i,t-2}^e + \dots + \alpha_k P_{i,t-k}^e + \beta_1 P_{t-1}^{ith} + \beta_2 P_{t-2}^{ith} + \dots + \beta_k P_{t-k}^{ith} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

$$P_t^{ith} = d + \gamma_1 P_{t-1}^{ith} + \gamma_2 P_{t-2}^{ith} + \dots + \gamma_k P_{t-k}^{ith} + \theta_1 P_{i,t-1}^e + \theta_2 P_{i,t-2}^e + \dots + \theta_k P_{i,t-k}^e + \varepsilon_t \quad (2)$$

Burada,

$P_{i,t}^e$: i alt grup fiyat endeksinin t dönemindeki çeyreklik yüzde değişimini,

P_t^{ith} : Türk lirası cinsinden ithalat fiyatların t dönemindeki çeyreklik değişimini gösterir.

VAR modeli her bir endeks için seçilen optimal gecikme değeri ile tahmin edilmiştir². Etki-tepki fonksiyonlarıyla, her bir fiyat endeksinin Türk lirası cinsinden ithalat fiyatları şokuna iki çeyrek sonundaki birikimli tepkileri elde edilmiştir. Daha sonra, 152 alt endeksin geçişkenlik büyüklükleri ve göreceli ağırlıkları kullanılarak seçilmiş TÜFE alt grupları için geçişkenlik hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. TÜFE ve Seçilmiş Alt Grupların İthalat Fiyat ve Döviz Kuru Şokuna 6 Ay Sonraki Birikimli Tepkileri (Yüzde)

Enerji	21,3	Altın	89,1
Temel Mallar	14,9	Akaryakıt	31,2
TÜFE	13,4	İşlenmemiş gıda	23,2
İGTD*	13,0	Dayanıklı Mal (Altın Hariç)	21,0
H	10,3	Giyim dışı Temel Mallar	18,7
I	9,8	Konut Enerji	16,7
Hizmet	4,7	İşlenmiş Gıda	12,4

Notlar: Önceki çalışmalarda da belirtildiği üzere, geçişkenliğin büyük bir kısmı ilk 6 ayda tamamlanmaktadır. Dolayısıyla burada da 6 ay sonundaki birikimli tepki raporlanmıştır.

Diğer endekslerden farklı olarak, işlenmemiş gıda için ithalat fiyatları yerine yalnızca döviz kurunun yer aldığı model sonuçları sunulmuştur. TÜFE geçişkenliği hesaplanırken alkol-tütün grubunda geçişkenliğin sıfır olduğu varsayılmıştır.

* İGTD, işlenmemiş gıda ve alkol-tütün hariç TÜFE'yi belirtmektedir.

Beklendiği üzere, döviz kuru ve ithalat fiyatlarının etkisinin en belirgin olarak görüldüğü alt gruplar altın, akaryakıt ve dayanıklı tüketim mallarıdır. Bunun yanında işlenmemiş gıda grubunda da yüksek geçişkenlik değeri bulunurken geçişkenliğin en düşük olduğu grup hizmet fiyatlarıdır. Toplu endekslere bakıldığında, 6 ay sonundaki geçişkenlik İGTD'de yüzde 13, TÜFE'de ise yüzde 13,4 olarak hesaplanmıştır. H ve I endeksleri ise enerji grubunu dışladığından daha düşük bir geçişkenliğe sahiptir. Bu değerler önceki çalışmalarla genel olarak uyumludur. Bu durum, bir yandan toplulaştırma yanlılığının yüksek olmayabileceği, bir yandan da alt gruplar için elde edilen sonuçların sağlıklı bilgi verdiği şeklinde değerlendirilebilir. Bu çalışma, öncekilerden farklı olarak en detaylı fiyat endekslerini kullanarak mikro bazda geçişkenliğin hesaplanması ve bunların farklı alt gruplar için toplulaştırılması yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlar, döviz kuru ve ithal fiyat geçişkenliğinin alt gruplar bazında farklılaştığını ortaya koymaktadır.³

Kaynakça

Kara, H., ve Öğünç, F. (2005). "Exchange rate pass-through in Turkey: It is slow, but is it really low?" TCMB Çalışma Tebliği 2005-10.

Kara, H. ve Öğünç, F. (2011). "Döviz Kuru ve İthalat Fiyatlarının Enflasyona Etkisi", TCMB Ekonomi Notları, 2011-14.

Kara, H., Tuğer, H. K., Özlale, Ü., Tuğer, B., Yavuz, D., ve Yücel, E. M. (2005). "Exchange rate pass-through in Turkey: has it changed and to what extent?" TCMB Çalışma Tebliği 2005-04.

² Endekslerin büyük bir kısmı için bir gecikmeli model en uygun olarak bulunmuştur.

³ Bu çalışma, çıktı açığı dahil edilerek genişletilebilir. Ayrıca bazı kalemlerde (giyim vb.) gecikme uzunluğunun modeldekinden fazla olabileceği değerlendirilmektedir. 6 ay için birikimli geçişkenlik raporlanmakla birlikte, fiyatların daha az esnek olduğu hizmet alt grupları gibi kalemlerde geçişkenliğin daha uzun bir döneme yayıldığı ve geçişkenlik oranının yükseldiği görülmektedir.